

Джумабеков Ержан Фазыловичтің «6D041600-Өнертану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған **«Кинорежиссер Абдолла Қарсақбаев фильмдеріндегі кинодискурс: визуалды тіл мен көркемдік бейнелер репрезентациясы»** тақырыбында жазылған докторлық диссертацияға шетелдік ғылыми кеңесші

профессор, (PhD) доктор, Экран өнері секторы, Өнертану институты,
Болгария ғылым академиясы Андроника Мартонова

ПІКІРІ

Құрметті әріптестер, диссертациялық кеңес мүшелері және академиялық қауымдастық! Мен үшін Джумабеков Ержан Фазыловичтің *«Кинорежиссер Абдолла Қарсақбаев фильмдеріндегі кинодискурс: визуалды тіл мен көркемдік бейнелер репрезентациясы»* атты диссертациялық жұмысын таныстыру үлкен мәртебе. Бұл еңбек қазіргі қазақстандық кинотану ғылымындағы ең өзекті тақырыптардың біріне арналған іргелі ғылыми зерттеу болып табылады. Қазақ кино өнерінің классигі ретінде танылған Абдолла Қарсақбаевтың шығармашылық мұрасын зерттеу нысаны ретінде таңдау – терең негізделген әрі уақыт талабына сай таңдау, себебі режиссердің поэтикасы бүгінге дейін жан-жақты академиялық тұрғыда толық талданған емес.

Абдолла Қарсақбаев қазақ кинематографиясының тарихында айрықша орын алады. Оның фильмдері көркемдік деңгейінің жоғары болуымен, өзіндік режиссерлік стилімен және философиялық тереңдігімен ерекшеленеді, сонымен бірге қазақ халқының мәдени және рухани кодтарының ажырамас бөлігі болып табылады. Қарсақбаевтың шығармашылығын зерттеу тек кино тілінің эволюциясын түсінуге ғана емес, сонымен қатар оның визуалды бейнелерінде, драматургиясында және режиссерлік шешімдерінде көрініс тапқан ұлттық-мәдени кодтарды кеңінен талдауға мүмкіндік береді.

Ержан Джумабековтың диссертациясы академиялық жетілуінің жоғары деңгейімен, теориялық негізінің айқындығымен және әдістемелік қаттылығымен ерекшеленеді. Онда қазіргі кинотану теориясының тәсілдері, дискурстық және визуалды талдаудың элементтері, жанрлық және психоаналитикалық интерпретация әдістері үйлесімді біріктірілген. Мұндай көп деңгейлі зерттеу тәсілі зерттеушіге режиссердің күрделі әрі мағыналы визуалды тілін жан-жақты ашуға, көркемдік бейнелердің символдық, мәдени және идеялық мәндерін анықтауға мүмкіндік берді.

Айта кету керек, бұл диссертация бірнеше жыл бойы жүргізілген еңбектің нәтижесі. Ержан Джумабеков жоғары аналитикалық ойлау қабілетін, зерттеу жүйелілігін көрсетті. Ол қазақ, орыс және ағылшын тілдеріндегі ғылыми басылымдар мен кинотану рецензияларын кеңінен пайдалана отырып, зерттеліп отырған мәселеге терең енді және пәнаралық негізде сенімді ғылыми аргументация құра білді.

Диссертацияның құрылымы логикалық және жүйелі: жұмыс кіріспеден, үш мазмұнды тараудан, алты бөлімшеден, қорытынды мен кең көлемді пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады. Бірінші тарауда автор методологиялық тәсілдерді ашады және кинодискурсты талдау үшін қажетті ұғымдық аппаратты енгізеді. Екінші тарауда Абдолла Қарсақбаевтың негізгі фильмдеріне тарихи-хронологиялық талдау жасалып, режиссерлік стильдің жаңа интерпретациялары ұсынылады. Ерекше назар аудартатыны – психоанализ тұрғысынан көркем кейіпкерлерді жіктеу және оны қазіргі кино теорияларымен салыстыру.

Үшінші тарауда автор Абдолла Қарсақбаев фильмдерінің жанрлық ерекшеліктеріне, әсіресе балалар мен тарихи фильмдерге баса назар аударады. Джумабеков режиссердің әлеуметтік және моральдық мәселелерді қазақ мифологиясы, фольклоры және ұлттық символика элементтеріне сүйене отырып бейнелеуін дәйекті түрде дәлелдейді. Осылайша, диссертация тек белгілі бір режиссердің шығармашылығын зерттеуге ғана емес, жалпы қазақ кинематографиясын түсінуге жаңа қырынан қарауға мүмкіндік ашады.

Зерттеу барысында зерттеуші ғылыми объективтілікті сақтап, дереккөздерді дәл қолданды, авторлық пікірлерге құрметпен қарады және материалды дербес талдау қабілетін көрсетті. Оның қорытындылары логикалық құрылымға ие, сенімді дәлелдермен расталған және жұмыстың жалпы құрылымына үйлесімді енетіндігі анық.

Сонымен қатар, Ержан Джумабеков – өнертану саласындағы академиялық білімі мол, мәдени үдерістерді жаңаша түсіне білетін Қазақстанның жаңа буын зерттеушілерінің өкілі. Диссертациялық тақырыпқа қатысты оның ғылыми мақалалары кәсіби ортада оң бағаланып, қазақ кинотану ғылымының дамуына елеулі үлес қосып отыр.

Осылайша, ұсынылып отырған диссертациялық жұмыс өзінің ғылыми тереңдігімен, әдістемелік жаңашылдығымен, тақырыптық өзектілігімен және кинотану ғылымына қосқан үлесімен ерекшеленеді. Жұмыс «6D041600 – Өнертану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қойылатын барлық талаптарға толық сай келеді.

Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясының докторанты Джумабеков Ержан Фазылович философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін лайықты және ұсынылған диссертациясы ашық қорғауға дайын деп санаймын.

[колы, мөр]

Андроника Мартонова
профессор, (PhD) доктор,
Экран өнері секторы, Өнертану институты,
Болгария ғылым академиясы